

Joke Verweerd
Opnieuw beginnen

Mozaïek | Verhalen

Opnieuw beginnen

Verhalen over lief en leed

Joke Verweerd

Uitgeverij Mozaïek, Zoetermeer

1. De kangoeroeoplossing

Toen Annemiek erover begon, riep ik: ‘Nooit van mijn leven!’

‘Ga je dan alsjeblieft mee om te kijken? Dan weet je waar ik over praat!’

Als zij dat vraagt, zo met een halve glimlach en haar hoofd schuin, kan ik moeilijk nee zeggen.

‘Oké, maar haal je niets in je hoofd!’

We gingen kijken.

Ooit in een kangoeroewoning geweest? Vast niet, want het moet nog ín komen; er zijn meer mensen zoals ik, die bij hoog en laag volhouden dat het niets is.

Een kangoeroewoning is een huis dat bestaat uit twee boven elkaar gelegen complete woningen. Het gezin woont boven, opa en/of oma beneden, in de zogeheten buidelwoning. Ieder heeft een eigen voordeur, een eigen keuken en er is een inbandige trap om elkaar te bereiken. Hier in de wijk zijn er drie gebouwd, alle drie aan de kop van een rijtje eengezinswoningen. ‘Ik ben hier onder protest,’ meende ik te moeten zeggen toen we het huis binnenstapten.

Het rook naar verse verf en beton.

Jansje liep met ons mee, ze is van het overkoepelende orgaan van de mantelzorg. Zij was met het plan geko-

men, maar had het, volgens mij, enkel over de voordelen gehad. Ik zag de nadelen.

Annemiek en Jansje voelen elkaar wel aan. Als mantelzorger weet je niet wat je jezelf op de hals haalt als je ergens in stapt. Het begint met een keer per week boodschappen voor iemand doen en voor je een jaar verder bent, wordt er vijf keer per dag een beroep op je gedaan. Dat weet Jansje allemaal.

‘Wat vind je?’ vroeg ze aan mij.

Ik zei niets, ik lette op Annemiek. Zou ze beseffen dat ze zo nooit meer vrij was? Je schoonmoeder in huis nemen of met je eigen gezin bij haar gaan inwonen, net hoe je het noemen wilt, dat is toch uit de tijd? Daar zijn toch wel andere oplossingen voor?

Dacht ze nu werkelijk dat het goed zou gaan? Leer mij mijn moeder kennen! Mijn moeder is nooit gemakkelijk geweest. Ze heeft al jaren reuma en zit in een rolstoel. Ik onderschat echt niet hoeveel pijn en ellende ze heeft. Maar het moeilijke is dat mijn moeder denkt dat het te delen is door te klagen. Door altijd maar weer te vertellen hoe erg het wel is.

Als Annemiek een portie narigheid van haar zou kunnen overnemen zou ze het nog doen ook, maar dat gáát niet. Mijn vrouw is er zo een die je tegen zichzelf in bescherming moet nemen. Te goed, te lief, te opofferend. Ze denkt dat alles wat op haar weg komt, haar taak is. Mijn eigen zussen wonen ver weg, die leven mee op een afstandje. Annemiek is de aangewezen persoon en geleidelijk aan doet ze heel wat meer dan medicijnen ophalen bij de apotheek en voor de boodschappen zorgen.

Ze is mijn moeders privéverpleegster, niet minder dan dat. Moeder verwacht dat Annemiek elke dag langs-

komt om de zaak op de rails te houden. Elk wissewasje is belangrijk en als het dat niet is, wordt het belangrijk gemaakt.

Hoe vaak moet Annemiek 's avonds nog even heen en weer om het een of ander te regelen?

Ik roep dan tegen haar dat het gerust kan wachten tot morgen, maar zij reageert met: 'En ik me de hele nacht van alles in het hoofd halen?' 'k Ben zo terug.'

Ik voel op zo'n moment wel enige wroeging, want ik blijf op de bank zitten met de krant en koffie binnen handbereik.

In het begin heb ik nog de moed opgebracht om in Annemiëks plaats te gaan, maar ik ben te ongeduldig. Ik val bij moeder met de deur in huis, zeg dat het onzin is om ons voor een flutkarweitje lastig te vallen. Dat er geen acute hulp nodig is als ze haar portemonnee niet vinden kan, want die heeft ze op dit moment toch niet nodig. Dat er ook geen man over boord is wanneer de kraan druppelt, dat doet hij al een tijdje. Het puzzelboekje dat achter het dressoir is gevallen, kan daar gerust overnachten, het ligt er morgen ook nog wel. Zie je het voor je? De olifant in de porseleinkast. Ik ga niet meer. Want als ik daar geweest was, kon Annemiek er een uur later de scherven gaan lijmen.

Mijn moeder denkt recht te hebben op constante aandacht. En hoe zou dat gaan als we op elkaars lip wonen? Vandaar dus mijn tegenzin, ik zag het niet zitten.

Waai op met je kangoeroewoning!, dacht ik toen ik achter de dames de kale trap naar de eerste verdieping nam. Ik heb er weinig woorden aan vuil gemaakt, hoewel het een mooi ruim huis was, en Annemiek zei ook niet veel. Mijn non-verbale afwijzing was blijkbaar overgekomen.

Een tijdlang ging het redelijk goed. Met moeder en dus ook met Annemiek. Een kangoeroe was gewoon weer een spring-in-'t-veld in Australië. Die kangoeroewoningen konden ze aan de straatstenen niet kwijt en ik had stiekem binnenpret.

Het was inmiddels bijna zomer, dus lang licht; dan voelde ik me iets minder schuldig als Annemiek 's avonds nog even heen en weer ging om iets op te lossen voor moeder.

Tot die avond waarop ze met angst in haar ogen en buiten adem achterom kwam. Ze hijgde zo, dat ik dacht dat het haar hart was. Van schrik schreeuwde ik tegen haar. Of ze pijn had? Een ongeluk dan?

Nadat ze een paar slokken water had gedronken – haar tanden klapperden tegen het glas – kwam het verhaal eruit. Een auto had eerst langzaam naast haar gereden, de bestuurder had het raampje opengedraaid en geprobeerd contact te maken. Ze had gedacht dat hij misschien de weg wilde vragen, maar zijn bedoelingen lagen op een ander vlak. Ze was weer opgestapt en doorgefietst, maar hij had haar klemgereden bij de parkeerplaats van het winkelcentrum.

'Ik ga daar altijd tussendoor, dat smalle steegje. Ik dacht: nou moet ik schreeuwen en gillen, maar dat ging niet en er was niemand. Ik stond er helemaal alleen voor.'

Ik schrok, belde de politie, schold op die kerel en op de maatschappij, ik schonk een glas wijn in voor Annemiek en gaf haar mijn zakdoek. En terwijl zij rustiger werd en alweer kon relativeren, stak in mij de storm op.

Die laatste zin – 'Ik stond er helemaal alleen voor' – klopte precies.

Ik zette me schrap, ging heftig in de verdediging. Ik gooide mijn moeder verwijten naar het hoofd en zei

mijn zussen flink de waarheid over hun lakse houding: 't Is maar makkelijk, jullie zijn er zo klaar mee! Annemiek draait overal voor op.'

Maar dat waren nog steeds omtrekkende bewegingen, niet de vinger op de zere plek. Dat deed onze dochter. 'Als je met één vinger naar een ander wijst, dan wijzen er drie vingers naar jezelf.' Zo, die zat.

Ik had nog een paar dagen nodig, maar toen ben ik letterlijk door de knieën gegaan. Annemiek zat op de bank; ze houdt helemaal niet van mijn deemoed, ze voelt zich er bijzonder ongemakkelijk onder. Maar ik heb haar gevraagd of zij wensen had. Hoe ze het hebben wilde. Als ze gezegd had: 'Er moet meer hulp komen, schakel de familie maar in,' dan had ik stappen ondernomen. Als ze gezegd had: 'Ik doe het overdag, jij moet er 's avonds maar heen,' dan had ik 'oké' gezegd. Zelfs als ze gezegd had: 'Ik kap er mee, moeder moet haar zelfstandigheid maar opgeven,' dan had ik dat kunnen begrijpen.

Maar wat zei ze? 'Ik vind die kangoeroewoning een goed idee.'

Wat moet je met zo'n mens? Daar kun je toch alleen maar je armen omheen slaan en er hoofdschuddend de hemel voor danken?

Beneden woont moeder. Ze heeft er de ruimte. Geen drempels, alles rolstoelvriendelijk.

Wij hebben beneden de tuinkamer, dat is het studeerhol van de kinderen geworden.

Op de eerste verdieping is ons woongedeelte en daarboven zit de slaapetage.

Nooit gedacht dat dit de oplossing zou kunnen zijn! Ik blijf een hekel houden aan het woord 'kangoeroewoning', ik noem het liever een driegeneratiewoning.

Want ik had een enorm pluspunt over het hoofd gezien: door de kinderen is mijn moeder niet eenzaam meer. Niet omdat ze zo vaak kopjes thee samen drinken of zo, maar hun voeten op de trap, de muziek die soms behoorlijk doordendert, hun stemmen en het gelach – zelfs een ruzie boven haar hoofd is voor mijn moeder het teken dat ze niet alleen is. We overlopen elkaar niet. We brengen haar om de beurt de warme maaltijd. Dan roepen we halverwege de trap: ‘Is de buurvrouw thuis?’

En omgekeerd: zij heeft zoveel moeite met de trap, dat boven komen beperkt wordt tot de speciale gelegenheden. Maar het feit dat ze elke dag voor ons de aardappels schilt en de groenten schoonmaakt – met haar reumatische handen doet ze er de halve middag over – maakt dat ze zich onderdeel voelt van een groter geheel.

‘Ik ben nu nooit meer alleen,’ zegt ze.

Wij hebben geluk gehad, je hoort ook heel andere verhalen over kangoeroes.

Voor ons werkt het. Annemiek is een stuk rustiger geworden. Ze zit ’s avonds niet meer op het puntje van haar stoel. Ze neemt soms vroeg op de avond een bad, trekt haar duster aan en dan zit ze met een handdoek om haar natte haren op de bank. Dat kon de laatste jaren nooit meer. Is het niet onnozel dat ik nu pas besef hoe zwaar ze het had?

Laat ze nou gisteravond over een traplift...

2. Een man, een vrouw, een kind (1)

Jij belde. Ik had je al zo lang willen bellen, maar dat heb ik niet gezegd. Want tussen willen en doen ligt een hele wereld.

Jij belde.

Het was precies zeven uur. Ik zag het toevallig. Echt iets voor jou, om klokslag zeven uur te bellen. Dat is je zuinigheid, ik weet het toch. Maar dat je deze keer, met dit bericht, gewacht hebt tot zeven uur, dat vertelt nog veel meer over je.

‘Ja Steven, ik ben het, Josca.’

Ik hoorde je ademhaling en hoe je je adem plotseling inhield. Ik was bang dat je weer zou neerleggen.

‘Hoi,’ zei ik verbluft. ‘Hé, hallo, hoi, hoe is het?’

‘Niet goed. Ik had een bultje in mijn borst en dat is weggehaald.’

Ik weet niet meer wat ik toen zei. Misschien wel helemaal niets.

Een uur later huilde je tegen mijn schouder.

Na negen jaar hield ik je vast. Je rook als toen en je proefde zout. Je wilde niet gekust worden, je duwde me weg en zei: ‘Wat doe je, Steven? Ik heb kanker!’

‘Dat is nog niet zeker,’ zei ik, ‘en als dat zo is, dan ga je heel hard vechten. Ik sta achter je, ik ga overal met je mee naar toe, als dat mag.’

Je haalde radeloos je schouders op en hilde verder. Mijn shirt werd nat van jouw tranen en daar heb ik God voor gedankt. Jouw wanhoop werd mijn hoop. Hoe gek dat ook klinkt.

Nu zijn we maanden verder. Je mist je linkerborst. Een borstsparende operatie was geen optie. Morgen beginnen de bestralingen. Op je lichaam hebben ze precies afgetekend waar de bestraling haar werk moet doen. Ik zie hoe bang je bent. Zal ik vragen of ik mag blijven? Zou het je rustig maken of ben je toch liever alleen van nacht?

‘Kom,’ zeg ik, ‘we moeten eten. Waar heb je trek in?’
‘Er ligt nog een pizza in de vriezer,’ zeg je, huiverend je vest dichter om je heen trekkend.

Ik draai de thermostaat iets hoger. Het mag dan zomer zijn, maar je hoeft geen kou te lijden.

En jij krijgt het altijd koud als je ergens tegen opziet.

Je schudt je hoofd en ik verwacht commentaar. Het is een slecht teken dat je niets zegt.

Op dit soort kleine dingen is ons huwelijk stukgelopen. Op jouw zuinigheid en mijn gemakzucht. Op jouw punctualiteit en mijn ‘laat-maar-waaienmentaliteit’. Op jouw ‘tot op de bodem’ en mijn ‘zand erover’.

Ach, er was natuurlijk meer. We groeiden uit elkaar omdat we geen raad meer wisten met Kjeld, onze zoon. We kregen hem niet gemakkelijk en hij wás niet gemakkelijk. Nooit konden we samen tot een beslissing komen als het over hem ging. Hij speelde ons tegen elkaar uit. Wij lieten dat gebeuren. Hoe kan het toch dat we dat

geen halt toegeroepen hebben? Een man, een vrouw, een kind, en dan elkaar zo kwijtraken onderweg! Niets meer samen hebben, elkaar niets meer te zeggen hebben. Sinds twee jaar is er geen contact meer met Kjeld. Je kunt niet aan het inspreken blijven. Zou het kunnen dat het bij Kjeld ook nog ergens diep verborgen zit, verlangen naar thuis, naar geborgenheid? Dat hij, net als ik, iets gaat missen als het te lang duurt? Hij weet niet eens van jouw ziek-zijn. Als ik erover begin, schud je je hoofd. Je bent er nog niet klaar voor.

Ik sta met de bevroren pizza in mijn handen te twijfelen. Dan leg ik hem terug en bel de chinees. 'Bezorgen graag.' Als ik terugkom in de kamer, lig je met gesloten ogen op de bank. Ik kijk even, luisterend of je rustig ademt, maar dat is niet zo. Het kost je moeite om stil te liggen, je vingers klemmen zich om het pakje papieren zakdoekjes. Ik zet een cd op, rustige muziek waar jij van houdt. Terwijl ik de tafel dek, zie ik dat je in slaap sukelt. Ik ben blij voor je, maar het mag niet te lang duren, want dan lukt het vannacht helemaal niet.

Ik haal een bloemetje uit de tuin, dat ik in een borrelglasje naast jouw bord zet. Ik doe momenteel alles voor een glimlach van jou!

Negen jaar geleden leek het beter dat we uit elkaar gingen, maar het is mij zwaar tegengevallen de afgelopen jaren. Alleen in huis, alleen naar bed, alleen wakker worden, met een bord op schoot op de bank zitten – het is niets voor mij. Toen ontdekte ik ze, die kleine dingen die het leven mooi maken, en ik miste je. Ik zou zo weer terug willen. Bij jou zijn. Binnen het bereik van je hand.

Toen je na de operatie wakker werd, zat ik aan je bed. Ik boog me dichterbij je toe om te weten of je echt wakker was. Je legde je hand op mijn arm. Dat was zo mooi, een gebaar van vertrouwen. Het stelde me gerust, je gaf me het recht daar aan je bed te zitten. Maar ik had nog niet mijn plaats naast jou terug.

Nee, na die ongeplande kus toen je huilde, hebben we een grote stap terug gedaan. Ik heb je na die keer nooit meer zien huilen en jij maakte me wel duidelijk dat ik niet moest doen alsof er niets gebeurd was. Gelijk had je. Ik leg zo nu en dan mijn arm om je schouder of mijn hand tegen je rug als ik denk dat je steun nodig hebt. En jij, jouw hand zoekt mijn arm soms. Dat is veel, al vindt mijn verlangen het veel te weinig.

Je schrikt wakker van de bel. Ik gebaar dat je rustig kunt blijven liggen. Je rekt je armen boven je hoofd als ik met de warme bakjes in de plastic zak weer de kamer binnenkom.

‘Hé!’ zeg je verrast. ‘Dat ruikt goed!’

Ik haal twee glazen water. Je twijfelt even en zegt dan toch: ‘Ik heb wel een biertje in de koelkast staan, hoor.’ Ik schud mijn hoofd en zeg dat ik nog rijden moet. Je knikt, maar op je voorhoofd staat duidelijk: ‘Daar had je vroeger geen problemen mee!’ Zo gaat dat met meer dingen. Jij denkt dat ik een toneelstukje opvoer. Ik weet het wel. Je hoeft het helemaal niet hardop te zeggen, want je demonstreert constant dat je daar niet intrapt.

Ik ga je niet vertellen dat het geen toneelstukje is en ook niet dat een mens van negen jaar narigheid veel leren kan. Ik geef je een knipoog en dan weten we allebei weer precies genoeg voor een moment.

Je kijkt van me weg, alsof je verlegen wordt.

Je bent lief. Hoe heb ik je ooit niet lief kunnen vinden?

Ik zie dat het je moeite kost om je bord leeg te eten. Dat je nog iets neemt, vooral om mij gerust te stellen: dat je de maaltijd waardeert en dat ik een goede keuze heb gemaakt.

‘Kan ik nog iets voor je doen?’ vraag ik als de borden gewassen zijn.

‘Ik zou toch wel graag willen dat Kjeld het weet.’

Het is een opluchting voor je nu het gezegd is. Zie je wel dat het jou ook niet loslaat? Ik wist het wel. Nu ben je blijikbaar zover en dat is goed.

‘Hoe had je dat gedacht?’ vraag ik voorzichtig, ‘Per telefoon? Of wil je dat ik hem opzoek?’

‘Dat laatste graag.’ Nu wrijf je over je ogen.

‘Dat zal ik doen. Heeft hij nog steeds een mobieltje? Dan kan ik een afspraak maken.’

Je hoeft het nummer niet op te zoeken, je kent het uit je hoofd. Hoe vaak heb je willen bellen? Je hebt misschien net zo vaak mijn telefoonnummer willen intoetsen. Die ene keer deed je het. Je koos mijn nummer. En een uur later was ik hier. Wat zou er gebeurd zijn als je Kjeld gebeld had? Zou hij gekomen zijn? Zouden jullie dan nu beslissen dat ik toch ook maar op de hoogte gebracht moet worden?

Wat is het waard, dit hernieuwde contact? Is het niet veel te veel uit radeloosheid geboren? Spelen we toch toneel, omdat we allebei een medemens nodig hebben?

‘Dan ga ik maar,’ zeg ik, opstaand, ‘ik zal het vanavond nog proberen.’

‘Ik ben zo blij dat jij nu hier bent,’ zeg je; het klinkt onlogisch, omdat ik net wegga.

Misschien is dit het verkeerde moment, maar het is eruit

voor ik het kan tegenhouden: ‘Durf je de consequenties te trekken uit wat je zegt?’

Twijfel je? Trek je je woorden in?

‘Ik kan er nog geen woorden voor vinden!’

Je klinkt zo dapper en zo hulpeloos.

Je hand reikt naar me. Ik pak die hand en druk er een kus op.

‘Dat hoeft ook niet!’ zeg ik schor. ‘Tot morgen vroeg. En neem een pilletje, anders lig je de hele nacht wakker.’

Je knikt.

Wat zou ik graag naast je liggen! Al moest ik de hele nacht wakker blijven, als jij maar slapen zou!

In de verhalenbundel *Opnieuw beginnen* weet Joke Verweerd als geen ander situaties en gebeurtenissen uit het leven van gewone mensen gevoelvol en levensecht neer te zetten. Een man die moet wennen aan zijn pensioen, het sterven van een oude oom, een vrouw die vecht tegen haar aandrang om te stelen, een meisje dat een nieuwe start wil maken door zich te laten opnemen, een Bosniëveteraan...

De verhalen weerkaatsen de gevoelens en het innerlijk van de personages, maar ze houden de lezer ook een spiegel voor.

De romans van Joke Verweerd haalden alle christelijke bestsellerslijstjes: *De wintertuin*, *De rugzak*, *Permissie*, *Paradiso*, *Snoeitijd* en *Op de huid*. Enkele romans werden in het buitenland vertaald. Ook schreef ze de verhalenbundels *Binnenstebuiten*, *Opluisteren* en *Spiegeling*. Van *Spiegeling* verscheen een luisterboek.

Kijk ook eens op www.jokeverweerd.nl.

De pers over *Op de huid*:

‘Verweerds kracht ligt opnieuw in de herkenbare manier waarop ze haar personages karakteriseert.’

Reformatisch Dagblad

uitgeverijmozaiek.nl

ISBN 978 90 239 9258 5 | NUR 303

9 789023 992585